

Agnieszka Kozera, Cezary Kozera
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Zróżnicowanie warunków i jakości życia ludności państw Unii Europejskiej

Streszczenie

W opracowaniu podjęto próbę oceny obiektywnych warunków z życia i ich wpływu na subiektywną ocenę jakości życia ludności państw Unii Europejskiej. Do oceny warunków życia, ze względu na złożoność zagadnienia, wykorzystano klasyczną metodę TOPSIS. Wyznaczony syntetyczny miernik poziomu życia porównano następnie z subiektywną oceną jakości życia zbadaną przez Eurofound i opublikowaną w raporcie EQLS.

Słowa kluczowe: warunki życia, poziom życia, jakość życia, metoda TOPSIS.

Kody JEL: C38, E21, E29

Wstęp

Następujące w Europie procesy integracyjne oraz przyjęcie do Unii Europejskiej krajów Europy Środkowo-Wschodniej stało się dla tych państw bodźcem rozwoju i niespotykaną do tej pory możliwością „nadgonienia” nierówności, nie tylko w poziomie rozwoju technologicznego i gospodarczego, ale również szeroko rozumianego poziomu życia. Zróżnicowanie w rozwoju poszczególnych państw i regionów jest wciąż jednym z podstawowych problemów współczesnej, europejskiej gospodarki. W okresie zachodzących przemian społeczno-ekonomicznych warunki i jakość życia są przedmiotem zainteresowania nie tylko przedstawicieli wielu dziedzin nauki, ale także decydentów i szeroko rozumianej opinii publicznej.

W niniejszym opracowaniu podjęto próbę oceny obiektywnych warunków życia i ich wpływu na subiektywną ocenę jakości życia ludności Polski i innych państw Unii Europejskiej. Pierwsza kategoria to całokształt warunków życia, w których żyje społeczeństwo, grupy społeczne i gospodarstwa domowe¹. Warunki życia wiążą się głównie z zabezpieczeniem egzystencjalnym (sytuacją materialną) oraz środowiskiem życia jednostek. M. Tkocz i E. Zuzańska-Żyśko² podają, że o warunkach życia człowieka decyduje możliwość zaspokojenia jego codziennych, elementarnych potrzeb dotyczących mieszkania, handlu, gastronomii, usług bytowych, ochrony zdrowia, oświaty i kultury oraz wypoczynku.

¹ T. Borys, *Jakość życia a wskaźniki ekorozwoju, Metodologia pomiaru jakości życia*, Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu, Wrocław 2001.

² A. Zeliaś (red.), *Taksonomiczna ocena przestrzennego zróżnicowania poziomu życia w Polsce w ujęciu dynamicznym*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2000.

Druga kategoria – jakość życia, to pojęcie o charakterze wielowymiarowym i dlatego nie poddaje się jednoznacznej klasyfikacji do pojęć czysto ekonomicznych czy socjologicznych, a także do kategorii pojęć ilościowych czy jakościowych. C. Bywalec³ kategorię jakość życia określa jako stopień satysfakcji (zadowolenia) człowieka (społeczeństwa) z całości kształtu swej egzystencji, jako swoistą sumę indywidualnego lub zbiorowego odczucia istniejących warunków życia a zarazem ich ocenę⁴. „Takie rozumienie jakości życia jest zgodne z poglądem S. Kowalika, według którego jakość życia jest odnoszona do percepcji i oceny własnego życia, czego wynikiem będzie zbiór odczuć, które ogólnie można nazwać satysfakcją z życia”.

Materiały i metoda badań

Badając warunki życia, analizujemy w rzeczywistości zaspokojenie wielu potrzeb, a więc potrzeb materialnych, żywnościowych, mieszkaniowych, zdrowotnych, edukacyjnych, kulturalnych i innych. W celu dokonania oceny warunków życia ludności, zastosowano miernik syntetyczny, który dla poszczególnych państw wyznaczono klasyczną metodą TOPSIS. Do jego konstrukcji wykorzystano dane GUS oraz dane i publikacje Eurostatu i Faostat z roku 2009. Syntetyczny miernik poziomu życia porównano następnie z subiektywną oceną zadowolenia z życia (jakością życia), zbadaną przez Eurofound⁵ i opublikowaną w raporcie EQLS⁶. Badaniem objęto 26 państw Unii Europejskiej⁷. Klasyfikacji badanych jednostek dokonano w następujących etapach⁸:

Etap 1. Na podstawie przesłanek merytorycznych dokonano wyboru mierników częściowych warunków życia według ośmiu wyodrębnionych sfer, które przedstawiono w tabeli 1. W celu eliminacji zmiennych nadmiernie skorelowanych, wyznaczono macierz odwrotną współczynników korelacji między przyjętymi zmiennymi. Na podstawie analizy elementów diagonalnych macierzy z dalszych badań usunięto zmienną X_{11} , X_{15} , X_{42} , X_{45} , X_{53} , X_{55} , X_{61} , X_{62} , X_{63} . W ocenie statystycznej uwzględniono także współczynnik zmienności. Z tytułu niewielkiego stopnia zróżnicowania odrzucono dodatkowo zmienne X_{14} oraz X_{43} . W rezultacie, do dalszych badań przyjęto 16 cech, z których połowę uznano za stymulanty, natomiast cechy: X_{13} , X_{12} , X_{16} , X_{21} , X_{44} , X_{51} , X_{71} , X_{72} okazały się destymulantami.

³ C. Bywalec, *Wzrost gospodarczy a poziom życia społeczeństwa polskiego*, Monografie i syntezy, Instytut Rynku Wewnętrznego i Konsumpcji, Warszawa 1991.

⁴ S. Kowalik, *Posłowie dyskusji o jakości życia*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1993, nr 2.

⁵ *European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions* – Europejska Fundacja na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy (organ Unii Europejskiej).

⁶ EQLS – *Second European Quality of Life Survey (Drugie europejskie badanie jakości życia)* – badanie, będące kontynuacją EQLS z 2003 roku, zostało przeprowadzone w 2007 roku. Badaniem objęto realia społeczne w 27 państwach członkowskich, jak również Norwegii oraz krajach kandydujących (Turcji, Macedonii i Chorwacji).

⁷ Z badań, ze względu na brak danych, wyłączono Maltę.

⁸ F. Wysocki, *Metody taksonomiczne w rozpoznawaniu typów ekonomicznych rolnictwa i obszarów wiejskich*, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Poznań 2010.

Tabela 1

Wybrane wskaźniki statystyczne dotyczące warunków życia ludności

Numer i symbol cechy	Nazwa cechy
I. Bezpieczeństwo (sytuacja materialna, rynek pracy)	
1	X_{11} Dochód narodowy do dyspozycji brutto na 1 mieszkańca (w PPS)
2	X_{12} Wskaźnik Gingiego
3	X_{13} Gospodarstwa domowe zagrożone ryzykiem ubóstwa (po transferach społecznych, w %)
4	X_{14} Wskaźnik HDI
5	X_{15} Wskaźnik zatrudnienia (w %)
6	X_{16} Stopa bezrobocia według BAEL (w %)
II. Wyżywienie	
7	X_{21} Udział żywności i napojów bezalkoholowych w wydatkach ogółem (w %)
8	X_{22} Spożycie kalorii (kcal/osobę/dzień)
III. Oświata i kultura	
9	X_{31} Udział wydatków na zaspokojenie potrzeb z zakresu kultury i rekreacji w wydatkach ogółem (w %)
10	X_{32} Ludność z wykształceniem wyższym (w % ogółu ludności)
11	X_{33} Wydatki na edukację (% PKB)
IV. Zdrowie	
12	X_{41} Liczba łóżek szpitalnych na 100 tys. ludności
13	X_{42} Liczba zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych
14	X_{43} Przeciętne trwanie życia
15	X_{44} Ludność z przeliczeniu na 1 lekarza
16	X_{45} Wydatki na ochronę zdrowia publicznego (% PKB)
V. Warunki mieszkaniowe	
17	X_{51} Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie
18	X_{52} Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności
19	X_{53} Średnia liczba pokoi na osobę
20	X_{54} Ludność korzystająca z komunalnych oczyszczalni ścieków
21	X_{55} Udział wydatków na użytkowanie i wyposażenie mieszkania w wydatkach ogółem (w %)
VI. Komunikacja i transport	
22	X_{61} Gospodarstwa domowe wyposażone w komputer (w % ogółu gospodarstw na danym obszarze)
23	X_{62} Gospodarstwa domowe z dostępem do Internetu (w % ogółu gospodarstw domowych)
24	X_{63} Gospodarstwa domowe wyposażone w odbiorniki telewizyjne (w % ogółu gospodarstw domowych)
25	X_{64} Samochody osobowe w użytkowaniu na 1000 ludności
VII. Ochrona środowiska	
26	X_{71} Odpady z działalności gospodarczej i gospodarstw domowych w tonach na 1 mieszkańca
27	X_{72} Emisja gazów cieplarnianych w tonach na 1 mieszkańca

Źródło: opracowanie własne.

Etap 2. Dokonano normalizacji wartości zmiennych diagnostycznych, która polegała na przekształceniu destymulant w stymulanty oraz sprowadzeniu wartości zmiennych do porównywalności przy zastosowaniu procedury unitaryzacji, na podstawie następujących formuł:

$$\begin{aligned} \text{Stymulanta} \quad z_{ik} &= \frac{x_{ik} - \min_i \{x_{ik}\}}{\max_i \{x_{ik}\} - \min_i \{x_{ik}\}} \\ \text{Destymulanta} \quad z_{ik} &= \frac{\max_i \{x_{ik}\} - x_{ik}}{\max_i \{x_{ik}\} - \min_i \{x_{ik}\}} \end{aligned} \quad (1)$$

gdzie:

- i – numer i -tego państwa, gdzie $i = 1, 2, \dots, N$,
- k – numer k -tej zmiennej,
- x_{ik} – wartość k -tej zmiennej dla i -tego państwa,
- z_{ik} – znormalizowana wartość k -tej zmiennej dla i -tego państwa,
- $\min_i \{x_{ik}\}$ – wartość minimalna k -tej zmiennej,
- $\max_i \{x_{ik}\}$ – wartość maksymalna k -tej zmiennej.

Etap 3. Ustalono współrzędne jednostek modelowych wzorca i antywzorca rozwoju. Wartości wzorca (A^+) oraz antywzorca rozwoju (A^-) definiuje się jako:

$$\begin{aligned} A^+ &= (\max_i(z_{i1}), \max_i(z_{i2}), \dots, \max_i(z_{iK})) = (z_1^+, z_2^+, \dots, z_K^+) \\ A^- &= (\min_i(z_{i1}), \min_i(z_{i2}), \dots, \min_i(z_{iK})) = (z_1^-, z_2^-, \dots, z_K^-) \end{aligned} \quad (2)$$

gdzie:

- $\max_i(z_{iK})$ – wartość jednostki modelowej k -tej cechy dla wzorca rozwoju, gdzie $\max_i(z_{iK}) = z_K^+$
- $\min_i(z_{iK})$ – wartość jednostki modelowej k -tej cechy dla antywzorca rozwoju, gdzie $\min_i(z_{iK}) = z_K^-$

W unitaryzacji zerowanej otrzymano:

$$z^+ = (1, 1, \dots, 1) \quad z^- = (0, 0, \dots, 0)$$

Etap 4. Obliczono odległości euklidesowe każdego ocenianego obiektu do wzorca (z^+) i antywzorca rozwoju (z^-)

$$d_i^+ = \sqrt{\sum_{k=1}^K (z_{ik} - z_k^+)^2} \quad d_i^- = \sqrt{\sum_{k=1}^K (z_{ik} - z_k^-)^2} \quad i = 1, 2, \dots, N \quad (3)$$

gdzie:

d_i^+ – odległość euklidesowa i -tego państwa od wzorca rozwoju,

d_i^- – odległość euklidesowa i -tego państwa od antywzorca rozwoju.

Etap 5. Obliczono wartości cechy syntetycznej

$$S_i = \frac{d_i^-}{d_i^+ + d_i^-} \quad 0 \leq s_i \leq 1, (i = 1, 2, \dots, N) \quad (4)$$

gdzie:

s_i – wartość miernika syntetycznego poziomu życia dla i -tego państwa.

Etap 6. Na podstawie wartości cechy syntetycznej dokonano uporządkowania liniowego i ustalono typy rozwojowe. Wyznaczono je opierając się na kryteriach statystycznych, wykorzystując średnią arytmetyczną (\bar{q}) i odchylenie standardowe (s_q) z wartości miernika syntetycznego.

Klasa I (wysoki): $q_i \geq \bar{q} + s_q$

Klasa II (średni-niższy): $\bar{q} \leq q_i < \bar{q} + s_q$

Klasa III (średni-wyższy): $\bar{q} - s_q \leq q_i < \bar{q}$

Klasa IV (niski): $q_i < \bar{q} - s_q$

gdzie:

\bar{q} – średnia arytmetyczna z wartości cechy syntetycznej,

s_q – odchylenie standardowe z wartości miernika syntetycznego,

q_i – wartość miernika syntetycznego.

Wyniki badań I – taksonomiczna ocena warunków życia ludności w państwach Unii Europejskiej

Wyznaczone metodą TOPSIS wartości zmiennych syntetycznych, opisujących warunki życia ludności, pozwalają na uporządkowanie badanych krajów pod względem badanych

cech (por. tabela 2). Klasyfikację państw według wyodrębnionych pod względem wartości miernika syntetycznego grup przedstawiono na rysunku 1.

Tabela 2

Klasyfikacja państw Unii Europejskiej według syntetycznego miernika poziomu życia

Grupa typologiczna	Warunki (poziom) życia	Kraj (wartość syntetycznego miernika)
I	Wysoki	AT (0,65); DK (0,63); NL (0,63); BE (0,63)
II	Średni – wyższy	SE (0,60); DE (0,60); UK (0,59); FR (0,58); CZ (0,57); FI (0,56); IE (0,54); SI (0,54); LU (0,53); ES (0,53)
III	Średni – niższy	CY (0,52); EL (0,50); IT (0,50); LT (0,50); HU (0,50); EE (0,49); PT (0,49); PL (0,46); LV (0,46); SK (0,46)
IV	Niski	BG (0,33); RO (0,33)

AT – Austria, BE – Belgia, BG – Bułgaria, CY – Cypr, CZ – Republika Czeska, DE – Niemcy, DK – Dania, EE – Estonia, EL – Grecja, ES – Hiszpania, FR – Francja, HU – Węgry, IE – Irlandia, IT – Włochy, LU – Luksemburg, LT – Litwa, LV – Łotwa, NL – Holandia, PL – Polska, PT – Portugalia, RO – Rumunia, SE – Szwecja, SI – Słowenia, SK – Słowacja, UK – Wielka Brytania.

Źródło: obliczenia własne.

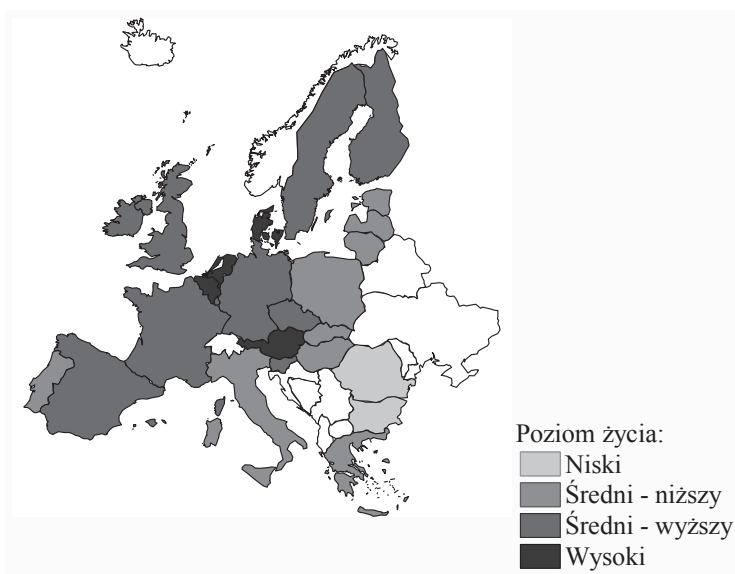
Klasa I – do pierwszej grupy państw, cechującej się najwyższym poziomem życia ludności (miernik syntetyczny na poziomie $> 0,61$), zaklasyfikowano cztery państwa: Austrię, Danię, Holandię oraz Belgię. Jest to grupa państw, ze zdecydowanie najniższym odsetkiem gospodarstw domowych zagrożonych ryzykiem ubóstwa. Klasa ta charakteryzuje się ponadto najniższą wielkością miernika nierówności społecznej (współczynnik Gingiego), co oznacza, że rozkład dochodów w danej grupie jest najbardziej wyrównany. Kraje należące do tej klasy wyróżniają się najwyższym udziałem wydatków na edukację, a także najwyższym odsetkiem ludności z wykształceniem wyższym.

Klasa II – należą do niej państwa o nieco niższym poziomie życia (średnim – wyższym), na co wskazuje poziom miernika syntetycznego oscylującego w granicach 0,53-0,61. Do grupy zaliczono następujące kraje: Szwecja, Niemcy, Wielka Brytania, Francja, Czechy, Finlandia, Irlandia, Słowenia, Luksemburg oraz Hiszpania. Klasa ta charakteryzuje się niskim poziomem wydatków na żywność w wydatkach ogółem, co zgodne jest z prawem Engla i wskazuje na wysoki poziom dochodów w tych państwach. Kraje należące do grupy wyróżniają się najwyższym wskaźnikiem wyposażenia w samochody osobowe (483,7/tysiąc mieszkańców).

Klasa III – poziom życia tej grupy ze względu na wartość miernika syntetycznego na poziomie 0,43-0,53 można uznać za średni – niższy. W skład tej grupy weszły następujące państwa: Cypr, Grecja, Włochy, Litwa, Węgry, Estonia, Portugalia, Polska, Łotwa oraz Słowacja. Udział gospodarstw domowych zagrożonych ryzykiem ubóstwa w tej grupie jest o prawie 6 punktów procentowych wyższy niż dla klasy I i ponad 4 punkty procentowe wyższy niż w klasie II. W krajach tych można zauważyć istotnie niższy niż w dwóch pierwszych grupach procent ludności korzystającej z komunalnych oczyszczalni ścieków, co świadczyć może o słabszym poziomie rozwoju infrastruktury technicznej w tych państwach.

Rysunek 1

Poziom życia w krajach UE w roku 2009

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 3

Wybrane wskaźniki różnicowania warunków życia w wyróżnionych grupach typologicznych

Grupa typologiczna	Gospodarstwa domowe zagrożone ryzykiem ubóstwa (po transferach społecznych, w %)	Wskaźnik Gingiego	Udział żywności i napojów bezalkoholowych w wydatkach ogółem (w %)	Udział wydatków na zaspokojenie potrzeb z zakresu kultury i rekreacji w wydatkach ogółem (w %)	Ludność z wykształceniem wyższym w % ogółu ludności	Wydatki na edukację (w % PKB)	Ludność w przeliczeniu na 1 lekarza	Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	Ludność korzystająca z komunalnych oczyszczalni ścieków (w %)	Samochody osobowe w użytkowaniu na 1000 ludności (w szt.)	Odpady z działalności gospodarczej i gospodarstw domowych w tonach na 1 mieszkańca
I	11,8	26,0	11,4	10,8	22,9	6,2	271,0	4,5	82,6	443,3	5,1
II	13,5	27,6	11,8	9,9	22,2	5,0	325,1	10,1	82,0	483,7	8,3
III	15,5	31,9	18,0	7,9	17,7	4,9	318,4	5,1	60,5	391,0	4,2
IV	21,5	34,2	25,5	5,0	13,6	4,3	368,0	1,3	35,0	242,0	23,6
	15,0	29,5	15,2	8,9	19,9	5,1	317,5	6,6	70,2	423,2	7,4

Źródło: jak w tabeli 2.

Klasa IV – charakteryzuje się najniższym poziomem życia w Unii Europejskiej (wartość miernika syntetycznego poniżej 0,43). W skład tej grupy wchodzi tylko dwa państwa - Bułgaria oraz Rumunia, czyli państwa, które przystąpiły do UE jako ostatnie. Państwa te pod kątem wszystkich badanych cech osiągają najslabsze wyniki.

Wyniki badań II – Wpływ obiektywnych warunków życia na subiektywną ocenę jakości życia ludności w państwach Unii Europejskiej

Kategoria jakości życia jest obecnie ważną płaszczyzną badawczą w statystyce społecznej. Pozwala ona na diagnozę stopnia zadowolenia z zaspokojenia różnych potrzeb ludności, który stanowi symptom zmian społecznych, zachodzących w ślad za zmianami gospodarczymi⁹. Zarówno w literaturze przedmiotu, jak i w badaniach empirycznych, za globalny wskaźnik jakości życia przyjmuje się z reguły odpowiedź na pytanie o zadowolenie ze swojego życia¹⁰.

Jak wynika z wykresu 1, najwyższy poziom zadowolenia z życia odnotowano w państwach skandynawskich oraz państwach założycielskich Wspólnot Europejskich. Można zauważyć, że wszystkie te kraje charakteryzuje także wysoki poziom życia. Podobnie (wysoko) swoją jakość życia oceniają także mieszkańcy Irlandii, Hiszpanii, Cypru i Słowacji. Również w tych przypadkach wysoki poziom oceny jakości życia idzie w parze z wysokim poziomem życia. Jak wynika z przeprowadzonych badań, obiektywne warunki życia nie zawsze są jednak jednoznaczными predyktorami poczucia zadowolenia z życia. W Austrii, która według badanych cech charakteryzuje się najwyższym w UE poziomem życia, zadowolenie z życia jej mieszkańców plasuje się poniżej średniej. Przykład ten pokazuje, że zależność między obiektywnymi warunkami życia a subiektywną oceną jego jakości ma charakter asymptotyczny, bowiem po przekroczeniu pewnego progu zamożności zadowolenie obywateli z życia przestaje rosnać wraz z poprawą warunków życia całego społeczeństwa. Podobną sytuację zauważyć można także w Czechach, gdzie mimo poziomu życia podobnego do Francji i Finlandii, zadowolenie mieszkańców z życia jest relatywnie niskie. Potwierdzeniem ograniczoności substytucji wskaźników obiektywnych poziomu życia, wskaźnikami subiektywnej jakości życia może być twierdzenie Campbella¹¹, według którego w żadnym wypadku nie można założyć, że obiektywnej poprawie warunków życia zawsze towarzyszy zwiększone odczucie zadowolenia z życia.

Najniżej jakość swego życia oceniają mieszkańcy Bułgarii, która również w ocenie poziomu życia wypadła najslabiej. Niewiele lepiej jakość swego życia oceniają mieszkańcy Węgier mimo, iż poziom życia na Węgrzech jest bardzo zbliżony do średniej europejskiej. Stosunkowo wysoko, w odniesieniu do niskiego poziomu życia, oceniają jakość swojego życia mieszkańcy Rumunii, co świadczyć może o szansach, których upatrują w członkostwie Rumunii w UE. Jest to w pewnej mierze oczekiwanie uzasadnione, gdyż wyrównywanie

⁹ D. Puciato, *Jakość życia mieszkańców gminy uzdrowiskowej na przykładzie Jedliny – Zdroju*, „Studia i Monografie” zeszyt 230, Politechnika Opolska, Opole 2008.

¹⁰ J. Rutkowski, *Badanie jakości życia*, (w:) W. Łagodziński (red.), *Jakość i warunki bytu*, Polskie Towarzystwo Statystyczne, GUS, Warszawa 1991.

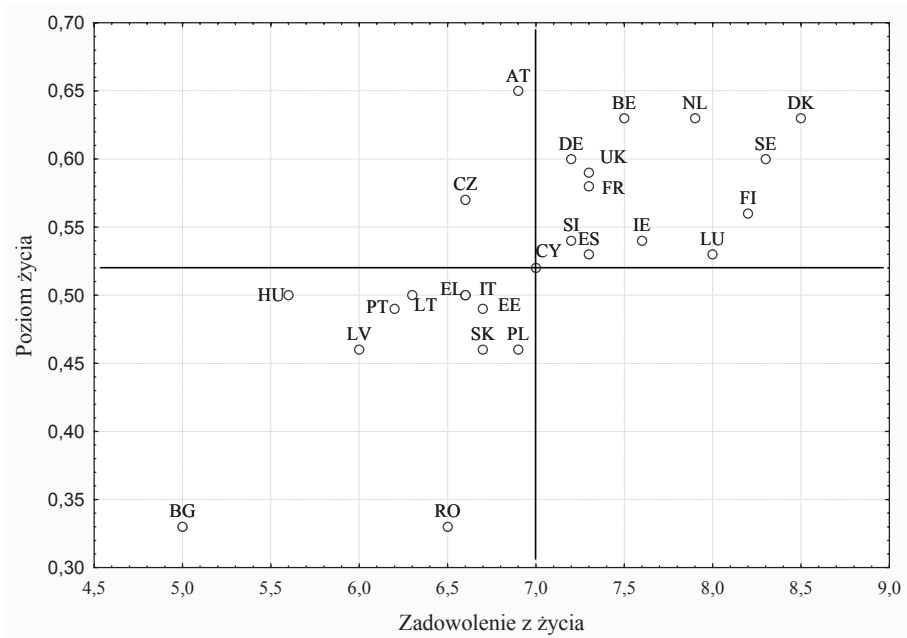
¹¹ A. Campbell, P. Converse, W. Rodgers, *The quality of American life*, Russel Sage Fundation, New York 1976.

poziomu życia ludności jest jednym z priorytetów UE, która wydatkuje na ten cel coraz większe środki. Ponadto, w krajach rozwijających się można mieć do czynienia z tzw. efektem tunelowym¹². Zgodnie z tą teorią, indywidualna satysfakcja zależy nie tylko od stanu obecnego zadowolenia, lecz także przewidywać co do jego poziomu w przyszłości.

W pozostałej grupie państw, tj. na Łotwie, we Włoszech, w Portugalii, Grecji, Estonii, Słowacji, Polsce i na Litwie, subiektywna ocena jakości życia obywateli jest zbieżna z obiektywną oceną poziomu życia. Warunki życia mieszkańców tych państw są nieznacznie niższe od europejskiej średniej. Również w subiektywnej ocenie mieszkańców, wskaźnik oceniany jest na poziomie 6,0-7,0, a ich zadowolenie z życia jest niższe niż mieszkańców krajów bogatszych.

Wykres 1

Zależność między poziomem życia a zadowoleniem z życia w krajach UE

Na wykresie pozioma i pionowa linia to wartości średnie badanych zmiennych.

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone badanie pokazuje, że w większości przypadków poziom życia i jego jakość są ze sobą wyraźnie powiązane. W bogatych państwach Europy jakość życia mieszkańców najczęściej oceniana jest znacznie wyżej niż w krajach biedniejszych. Skala dysproporcji w poziomie i jakości życia pomiędzy starymi i nowymi członkami Unii Europejskiej

¹² A.O. Hirschman, M. Rothschild, *The changing tolerance for income inequality in the course of economic development*, "The Quarterly Journal of Economics" 1973, No. 87.

jest nadal znaczna i związana z innymi czynnikami – modelem gospodarczym, rolą państwa, różnicami kulturowymi i uwarunkowaniami historycznymi. Można przewidywać, że dysproporcje te będą ulegać w najbliższych latach zmianom, jednak trudno określić, czy różnice będą się zacierać czy pogłębiać, co zdeterminowane jest w dużej mierze kierunkami rozwoju europejskiej integracji.

Bibliografia

- Borys T., *Jakość życia a wskaźniki ekorozwoju, Metodologia pomiaru jakości życia*, Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu, Wrocław 2001.
- Bywalec C., *Wzrost gospodarczy a poziom życia społeczeństwa polskiego*, Monografie i syntezy, Instytut Rynku Wewnętrznego i Konsumpcji, Warszawa 1991.
- Campbell A., Converse P., Rodgers W., *The quality of American life*, Russel Sage Fundation, New York 1976.
- Hirschman A. O., Rothschild M., *The changing tolerance for income inequality in the course of economic development*, "The Quarterly Journal of Economics" 1973, No. 87.
- Kowalik S., *Postowie dyskusji o jakości życia*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1993, nr 2.
- Puciato D., *Jakość życia mieszkańców gminy uzdrowskiej na przykładzie Jedliny – Zdroju*, „Studia i Monografie” zeszyt 230, Politechnika Opolska, Opole 2008.
- Rutkowski J., *Badanie jakości życia*, (w:) Łagodziński W. (red.), *Jakość i warunki bytu*, Polskie Towarzystwo Statystyczne, GUS, Warszawa 1991.
- Wysocki F., *Metody taksonomiczne w rozpoznawaniu typów ekonomicznych rolnictwa i obszarów wiejskich*, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Poznań 2010.
- Zeliaś A. (red.), *Taksonomiczna ocena przestrzennego zróżnicowania poziomu życia w Polsce w ujęciu dynamicznym*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2000.

Diversity of Living Conditions and Quality of Life of the Population of the European Union Member States

Summary

In their work, the authors undertook an attempt to evaluate the living conditions and their influence on a subjective assessment of quality of life of the population of the European Union member states. For the purposes of evaluation of living conditions, due to complexity of the issue, there was used the classic method TOPSIS. The determined composite measure of the living standard is then compared with the subjective assessment of quality of life examined by the Eurofound and published in the report of EQLS.

Key words: living conditions, standard of living, quality of life, TOPSIS method.

JEL codes: C38, E21, E29

Дифференциация условий и качества жизни населения государств Европейского Союза

Резюме

В разработке предприняли попытку оценить объективные условия жизни и их влияние на субъективную оценку качества жизни населения государств Европейского Союза. Для оценки условий жизни, ввиду сложности вопроса, использовали классический метод упорядоченного предпочтения через сходство с идеальным решением (англ. TOPSIS). Определенный синтетический показатель уровня жизни затем сравнили с субъективной оценкой качества жизни, обследованной организацией Eurofound и опубликованной в отчете EQLS.

Ключевые слова: условия жизни, жизненный уровень, качество жизни, метод TOPSIS.

Коды JEL: C38, E21, E29